

بازار ایرانی - ۱۵ آگستوس ۱۹۲۷

جلد : ۸

دردیجی سنه - نومرو ۹۲

اداره خانه :

باب عالی جاده سنده اقدام

یوردی یاننده کی بناده

خصوصی دائره

صاحب و مدیری

محمد مسیح

ملی محسن

آبونه شرائطی : سنه لکی ۲۵۰

آلتی آیلغی ۱۲۵ ، فوق العاده

نسخه لرایچون ۳۰۰ و ۵۰۰

غروشدر .

مجموعه مزهیتنتجه طبعی تنسیب

ایدله یین اثرلر اعاده ایدلر .

هر آیک برنجی داره بشجی کونلری هیفار ، علمی ، ادبی ، اقتصادی ، صرئی مجموعدر .

اجتماعیات

انفصالح فلسفی

- ۸ -

دین و مذهب

جمعیت حیاتی تشکیل ایدن مؤسسه لردن برده دیندر . فردک ، اجنای حیاتی نام بر صورتده یاشامش اولمی . دنی حیاتهده الک قدسی رابطهلرله ، الک علوی علاقلرله باغلانش اولمسه ممکن اولور . دنی حیاتدن محرومیت فردک روخنه بری دولدورولماز برپوشاقی حاصل ایدمجهکی ، فردک دوبهجه قدسی احتیاجی تطمین ایتدیرمک ضرورتی کندنی مبادی شدله حس ایتدیرمکجهکی کی ، جمیعک بیهیمی تشکیل ایدن دین و مذهب سنک یرینه دیر دیگر هرمانکی بر مذهب دولدورولماز ، ایلاک جمیتلردن بوکونک الک متشکل جمیتلرینه وارنجه به قادار کرک قومیاتک و تاریخک بزه کوستر . دیک ، کرک بوکون کوزومرک اوکونده بوکسک مدنیته ، بوکسک وارنجه دورقمده اولان متمدن جمیتلرک هینده دنی حیات طبق دیگر اجنای مؤسسه لرکی بو تون شدتیه ، بو تون قوتیه دوام ایتدیکده ، وفردلر تلقین ایتدیک قدسی الهاملرله ، روحانی هيجانلرله فردک الک بوکسک ، الک علوی احتیاجی تطمین ایتدیک کی ، جمیتکده الک قدسی ، الک عزیز صفحه سی تشکیل ایتدیکده .

شوالهده عصری فردک اجنای حیاتی ایتدیکده دنی حیاتده بو تون هيجانیه مذهبدر . الک قدسی دونفولری فردی بو دنی حیاتدن آلر قانی وارنقلرک فوقده فوق الناسوت ، لاهوتی برعلوتیه دوغرو زمان زمان صمود ایدرک کندنی قانی وارنقلرک ایتدیکده ایدی بر وارنق یاشار . بو الهی حیاتک ، دنی ایمانک و برهجهکی بوکسک قدرته حیاتک هر تورلو دنیوی اولان مشاق و مزاحمه قارشیک کوس کره رک الوالی مفکوره به دوغرو مادی بوکسکدیکنی حس ایدر ، و باشقا بر وارنقلر قایناغدن روحنی تشکیل ایتدیک دویار .

بزم دینر اولان مسلمانانکی اینه فردک الک قدسی ، الک بوکسک دونفولری دیندرمجهکی ، فردی قانی وارنقلرک ایدی ، لاهوتی وارنقلرله ایزدیرمجهکی ، فردک « ایمانکی احتیاجی » فی حقیقه تطمین ایدمجهکی کی ، جمیع حیاتهده الک بوکسک قیمتی و بره رک اجنای حیاتی الک صاعلام اساسلرله باغلایان دیندر .

عنائیلده مسلمانانکی

اسکی « عنائیل جمیع » زماننده دیگر مؤسسه لره اولدینی کی مسلمانانده عصری اصولرله تدقیق ایدیلرک ، صوکرادن دنی حیاته صوقولان خرافهلردن مییبلر قایلک صقوته اعاده ایدلمش ، دنی حادته لعالی برصوتده تنبع ایدیلرک بو بوکسک

عینی جملر : « بو نقطه نظری سزه ، عزیز استانبول خلقنه سکر سنه اولنه قادار ، ایتدیکده ایدی اولیا قوتی تصور ایتدیرمک ایستینیلن بو . بریک ایتدیکده سوبله بوم . یالکر آرتق بوسرای ، ظل الهلرک دیکل ، ظل اولیان ، حقیقت اولان ملنک سرایدر . »

وجیزلرکی احتوا ایدیور . بو بو بوکسوزلرک علوتی و معنائی ، اشغال سنلرله استانبولده بولونانلر نه قادار ائی آکلاملر در . اویدیلرک ، حتی قرقرلرک قوتی کیزلر نه سرایده اوطوران خان خلیفه ، دوشانلرله التحاق ایتدیک اوئلرمانی و یردیک حالده نیچین او قوتلر ، اویدی اولیلر ، استانبولک ، عزیز بوردمزک اشغالنه قارشیک برشی باهمدیلر . بو حادته بزه حقیقی دها فضله آکلامش اولمیدی ؟ ... دها صوکرک ظللرله ایناتانلکده ، ملتی کردابلر ، فلاکتلرله سوروکلرین بررواسطه اولدینی قاضا ایتدیک ؟ ... او قادار اوزاغه کیمکه حاجت ؟ ... هرمانکی بریشک کولکلهسی اوشیک حقیقتیه دلالت ایدر ؟ ضیامننک ، موقعی دیکشیدرمه سیله اوشیک کولکلهسی ده دیکشیمز ؟ ... عصرلر دینری کولکلرله ، موهملرله ایناندریلان تورک ملتی ، آرتق حقیقی آکلامش اولسه کرکدر . نه موطلوکه بوکون ، بو عزیز ملت ، کندیسنه حقیقی و ملنک کندیسنی طایتدیران بو بوکس بریشیه صاحب و مالکدر . نه موطلوکه تورک ملتی کندنی وارنلقی ، بو بوکس غازیسنک قورتاریجی جمله لردن صوکرک آکلامش و او علوی سوزلرک یاشادینی وجهله « حقیقت اولان ملنک ، نه اولدینکی آکلامشدر . هیچ شهسزکه کندیسنی و کندنی بیلگی ییلن ، طایبان ملتلر یاشامنه لاشدرلر ، نهایت ، صوکرک سوز اولرک دیه جکیمک :

ای عزیز تورک ملتی ، سنی تمجد و اعتلا بولارنده یوروتن بو بوکس قورتاریجیک کوستردیک ساحلرله یورورسک حقیقی سعاده قاووواجقک !

اغتوس ۹۲۷

محمد صبح

دینک عصری قیمتلری میدانه قوتدینی ایچین فردلر تلقین ایتدی لازم کن قدسی دونفولر افراده آشیلاشمش ، و بوبله جه دنی حیاتده سونوک برحاله قاشدی .

واقعه « عنائیل ایتدیرلرلنده » بر « شیخ الاسلامکی » مقانی واردی ، و بومقام ، اسمنه بائینجه دنی حیاتی نامی و سراقی اولان بر مقام ظن اولنوردی . قطع مشیخت تشکیلکی « دین تربیه سی » اله هیچ مشغول اولماز ، یالکر « دنیا » اله اغراشیدری . بر طرفدن « علوم اسلامیه » نک نشر و تمیمی ، دیگر طرفدن « احقاق حق » کویا بومقامک وظیفه سی میانه ایدی . حالبوکه مدرسه لره اوقولان « دروس سربنه » یالکر « علوم آله » دینلن عربجهک قواعد و بلاغتیه تلقین ایدن الک دکر سز کتابلرک یازوم شرهلردن ، حاشیه لردن ایلری به کیمز ، و اصل مقصود بالذات اولی لازم کن تفسیر و حدیث کی « علوم عایله » به صیرا کلزیدی .

بوکامقابل مقاملر ، سربله منصلر ، زادکانکی کی صرف رسمی و دنیوی اولان خصوصیات مشیخت تشکیلک باشلیجه مشغلرلرلندی . عنائیل طبقه سی ایتدیک برنوع « اصالت » صنی وجوده کتیرمک ، و بوسنک امتیازنی خارجه قارشیک ستره جک سراسی تنظیم ایتک مشیختک یکانه دوشونجه سی ایدی .

بوندن دولای خلق ایتدیکه . نیشین دین مالری مشیخته منسوب اولان عالمره « علمای رسوم » دیرلرکی .

بوبله صرف دنیوی اولان خصوصیات اله مشغول اولورکن ، اصدار ایتدیک مهبود « قوتلر » اله دولتک لادینی اولان حقوق و مذهب سته تحریک بر صورتده تجاوز ایدن و بونی دین کوسه سته بورورنک اجمار ایتدیک ایچین مطاع اولسنی تأمین ایدردی . اصل وظیفه سی اولسی لازم کن خلقک دنی حیاته قارشیک علاقه ، خلقه « دین تربیه سی » وظیفه سی و برمک متلا « شهروانلر » کی بعضی زمانلرله نه دنیادن ، نه آخردن نصیبی اولیان بر طاقیم « جبار » لری خلقک باشنه مسلط ایدرک انسانلک ، مسلمانلک ، عتقک خارچنده بر طاقیم غلیظ حکایات و « اسرائیلیات » اله خلقک دنی عقیده لری آلت اوست ایتک ، و بالنتیجه یارو اغیار نظر ندیده مسلمانلک قدرتی تزیل ایتکدی .

بونون بولرک نتیجه سی اولر ق خلق طبقه سنده ، وجدانلرله اصل صفوت و علوتیه یاشامقده اولان مسلمانانکی حائر اولدینی عصری قیمتلری کوستر طرزه انکشاف ایتمه سدر .

تورک مسلمانانکی

حالبوکه « تورک جمیتی » نک دنی مسلمانلر . مسلمانلک اساتندکی مستتا بوکسک ، « ایمانکی احتیاجی » فی تطمینده اولان مستتا علوتیه ، هیچ بر دینده بولونماز . بر طرزه لاهوتی بر اولرک و روحلری

«تاغور» دده

ايشته بنې باغلي طوان تو زنجيرلى قوبلا-
دم ، آتم !

بورجرلم اوده ندى : نه آلاق وار
نه وره جك . طاسملى قايلر بندن اويناوب
آردينه داياندى . اوكم آچيق ؛ بن زمه
ايسته سم كيدرم .

شيميدى به قادر برابرلنده دورديغ
انسانلر ، كوشه لر نه بوزولش ، ياواش
ياواش ، رنكسز وجانسز ساعتلردن بر
دوقوما دو قوبورلر . توزايچنده چوملش ،
متهليك صايورلر . دكل ، ديورلر ، نه به
قاقدهك كل او طور ياغزه .

فقط بتم ... قيلم بيله ندى ، زرم
اوستمه ، قيصراغ جوشون !
بن ، كيديورم ! ملكي فتح ايده جكم .

مترجى
★ دولا ★

مسلمانلارده نعلوى برطرزده ايتكده ني ،
فرده باشقا هيچ بر مؤسسه نك دندبرمه يه جكي
«ايضاغى احتياجي» نى نعلوى ، نه وى حان برصورتده
تظمين ايتديكى ، مسلمانلار «اجابى حيات» ه
باشقا هيچ برديده كورولمز برطرزده «قيمت»
وردرك جمع حياى بوكلنه جك نامل بوكل
تلقينلرده بولدينى ، وجدانلر نيزه وروجرلى
تصفه ايدرك فردر نامل «فضيلت» تريه يسي
وردېكى ، وصايسى دوعردن دوعرويه وجدانلر
تلقين ايدرك فردى والا «دوبايه» ، صوكرا
«دوشونه» نامل سوق ايتديكى ، الخ ميدانه
قوبلير .

بوكي تدقيقر نتيجه سنده مسلمانانك صفتونه
اعاده ايدلر ، ص وكرادن ايچنه قارشيدىنى
خرافهلردن نيزه ايدلى ، وبوله جه بوون بوكلنكله
بوون قدسييله نامل «فطرى برين» اولديندن
دولاي باشقا هيچ برين ايله قياس ايدلر
سورده «عصرى برين» اولدينى كوستلير .
ايشته خرترك قدسى برؤسمه سى اولان
مسلمانلاركلر علوى ماهيتى بويه ميدانه قوبلاق
جمع حياسته بو قىزلى حس ايدلكده اولان
بو احتياجك تظمين ايدلسنى مملك اتلايك اولادى
اولان بوكونك كنش مسلمان عللردن بكاربور .

فيل نعيمه

استابول دالوقلوشده مطلق مدولى

«ملى خريستان دينى» نه ملك يكاه قوم اولان
حيشيلر ايچنده اسلام تبليغى داه اولدوقوزنجى
عصرده بيله موقيت قازايوردى . عموميله تاريخده
اولجه بودى وياخريستان اولوب صوكرادن اودى
براقوق اسلامين قبول ايدن قوملك امدلى چوقدر ،
لاكن بونك عكسى يعنى اولجه اسلام اولوب ده
صوكرا ن خريستان ويايردى اولش هيچ بر قوم
كوروله مشدر . [۱]

ايشته نوزك دن مؤسسه سى اولان مسلمانانك
عصرلردن برك نوزك روحنده كى ايتاقى احتياجنى
دوصورته تظمين ايتكده بولقله برار ، بو قدسى
دوونوك عصرلك جربانى آراسنده چيكرديكى تكامل
دوردر بى تقبيص عرك ايچايانه كوره آلهجى
انكاشفانه رهدلك ايداش دكلر .

دينده انقلاب

مسلمانلارده دينك رسي برؤسمه سى بو قندر ،
واولاماز . مسلمانانك لاهون اولان مقدس وارلق ،
كندى قدسى وصايسى وجدانلر تلقين ايدر ،
ومؤيدمى رسي مقاملردن دكل ، وجدانلرديكى
ايعاملردن آليز .

مسلمانانك تلقين ايتديكى لاهون اهلالميله كندى
روحانيتى ، علويتى داه بوكل برصورتده حس
ايتدريز ، فردر تلقين ايدمى كى ك قدسى ،
اك علوى دولوقلرله وجرلرله برخلوت ، ذبوى
اولان علاقه لك فوقنده روحانى برورالنى باشايلر
هركونكى ذبوى اولان قانى وارلرلك فوقنده
لاهورى برورالنه دوعرو وجرلرله برانجذاب
بروكلمه توليد ايدر . باشقا هيچ برؤسمه نك
فردلر تلقين ايدمى هيكى برورحان ، بو قدسى دولوق
سرف دي حيايك فردى وجدانلر تلقين ايدمى هيكى
دي اهلالم نتيجه سدر .

ايشته مسلمانلاركلر علوى تبليغى ، بو قدسى
تلقينلرنى ايلك صفتونه اولدرك فردر ورومك ،
صوكرادن ايچنه كيرمش اولان خرافاتدن ،
اسراييللاردن قوزلارقم ، بركونكى علمى اصوللر
كورده مسلمانلاركلر نيه سى واسايلرنى تدقيق ايدرك
جمع حياسته وره جكي جاتيللى اويانديرمق ،
وبايتيجه بو قدسى مؤسسه نك فضرلى واسطه سيله
فردلى جميه داهاصيق برصورتده باغلامق لازم
كلر .

شوخالده بايلاجى شى قرآنك وحضرت بيقميرك
تبليغ ايتديكى اصل مسلمانلاركلر نه اولدينى بوكونكى
علمى اصوللرله تدقيق ايتاك ، وبوكون جميه وره جكي
دينى موضوعلرلك نه اولدينى ويوموشو عولرك عصرى
قمتري نه اولدينى ميدانه قوبقندر .

بوكي علمى تدقيقر نتيجه سنده اصل مسلمانلاركلر
نه بوكل ، نهالى برين اولدينى ميدانه چيجه جقندر .
مثلا فردك لكشمولى برديفوسى اولان «حريت» ك
ايله دين وجدانلر تلقين ايدمى هيكى «مكافيت» ك

[۱] بارتولده - اورنا آسيا تورك تاريخى .

تسخير ايدر روحانيتلر ، تجليلرى نوزك روحنده
منذ اولان خالصيت وصميميت كى اك اساسلى
حسانلرله وفاق ايتديكى ايچين نوزك مسلمانلار
قبول ايتكدرلندن اعشارا حقيق ، خالص ، صميمى
مسلمان اولمشلر ، داوندن صوكرا هيچ بر وقت
مسلمانلاردن آيبراماشلردر . ديكر مسلمان منلرلك
هيچ برينده نوزك مسلمانلار اولان مربوطى ،
وبومر مربوطى هيكى صميميت كورولمز .

حتى مسلمانانك ايلك عصرلردن صوكرا اك فاض
دوردر بى نوزكلكده بولديلى كى ، نوزكلكده
اك قدسى ، اك علوى حياى مسلمانلارده باشايلر .
«نوزك آراسنده اسلاميك اساسلى صورتده
انتشانده علم اولان ديكر بر وقت داه واردر كى
اسلاميت اوقونه ديكر جهانشمول دينلرلك نيه سنه
نسبه» داه زاده ملك كى كورويور . اسلام دينى
منتسبلرلك ده بوى و خريستان منتسبلرله
نسبه آزاواسلرله رما بوكونده اسلام دينى
حقيق مناسبيله جهانشمول برين صفتى ، يعنى
انتشارى يالكر برعرقه ويا برمدينه منسوب قوملرله
منحصر قالمان دين صفتى حان بولقندر . بعضا
ديكر دينلر اسلاميتله نسبته بوخوسده داه بوكل
موقتيلر كوسترمش ايسلرله بوموقتيلر موقت
اولش واسلايمت كى دواملى نتيجه نال اولاماشدر .
مثلا مانى مذهبه و قتيله عالمول برين اولوب
جنوبى فرانسه دن چيجه قادر اوزانان واسع يرلرله
منتسبلرى واردي ، لاكم بوخصوصيت بو دينك
صوكرادن تاما اوزانان قاب اولامسته مانى
اولامادى . بو دينك عالمول فعاليتى غربديكى
واسم تشويقايله يك ايلر بولمىشدى . لاكم صوكرادن
يالكر شرقى آسيانك مدنى قوملرله مخصوص برين
اولرق قالدى .

اسلام انتشاريك بدائنه قادر خريستان دينكده
نوزك آراسنده چوق منتسبلرى واردي ، صوكرا
غربى وشرقى وجنوبى موغولستانده برصيرا قوملر
بودى قبول ايتش واورده اسلام تبليغى هيچ
برش قازانماشدى ؛ لاكم خريستانلاركلر
بوموقتيله يالكر موقت برموقت اولوب نهايت
اكثريته اورويانك مدنى قوملرله مخصوص برين
اولرق قالدى . اورويانك مدنيتيه تابع اولمايان
خريستانلر اورويانلى خريستانلرله نسبته عدد چهندن
اهميت و برله جك درجه ده آز ومدنيت جنتلردن
يك آشاغيدر . اسلاميت نى الحقيقه غربى آسيا
مدنى خانك ديني ايسلرله شرقى آسيا وياغلايه
هندستانده و (زود) آكاذلرله بولرك عددى
غربى آسيا اسلاملرلك عددلردن فضايلر . چينده
مسلمانلر مستقل بر وقت اولوب كنديلرلك چيجه
دينى ايتبارلر واردر ، وخرالردن بركونا يارديه
ايتجايلرى بو قدر . حالبوكه خريستانلرلك چين
ايچريسنده «ملى چين خريستانلى» وجوده كتيرمك
تشبيلرى عقم قالمشدر . آفرينا دوده خريستانانك
آفرىغا اسلاميته مثال برش باياماشدر ، آفرىغا